Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (ôsma komora)

zo 7. augusta 2018 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Poľnohospodárstvo – Podpora rozvoja vidieka – Nariadenie (ES) č. 1257/1999 – Články 10 až 12 – Podpora pri skoršom odchode do dôchodku – Vnútroštátna právna úprava stanovujúca možnosť dedenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku – Právna úprava schválená Európskou komisiou – Následná zmena stanoviska – Ochrana legitímnej dôvery“

Vo veci C-120/17,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd, Lotyšsko) z 28. februára 2017 a doručený Súdnemu dvoru 7. marca 2017, ktorý súvisí s konaním:

Administratīvā rajona tiesa

proti

Ministru kabinets,

SÚDNY DVOR (ôsma komora),

v zložení: predseda ôsmej komory J. Malenovský, sudcovia D. Šváby a M. Vilaras (spravodajca),

generálny advokát: P. Mengozzi,

tajomník: K. Malacek, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 17. januára 2018,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– lotyšská vláda, v zastúpení: I. Kucina a G. Bambāne, splnomocnené zástupkyne,

– Európska komisia, v zastúpení: J. Aquilina a I. Naglis, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 30. mája 2018,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: lotyština.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 10 až 12 nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999 zo 17. mája 1999 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF) a ktorým sa menia a rušia niektoré nariadenia (Ú. v. ES L 160, 1999, s. 80; Mim. vyd. 03/025, s. 391), ako aj zásady ochrany legitímnej dôvery.

2 Tento návrh bol podaný v rámci návrhu na preskúmanie ústavnosti, ktorý podal Administratīvā rajona tiesa (Okresný správny súd, Lotyšsko), v súvislosti so sporom medzi viacerými súkromnými osobami a Lauku atbalsta dienests (Úrad pre podporu vidieka, Lotyšsko), vo veci platnosti verejnoprávnych zmlúv týkajúcich sa poskytovania poľnohospodárskej podpory pri skoršom odchode do dôchodku na základe článkov 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999.

Právny rámec

Právo Únie

3 Odôvodnenie 23 nariadenia č. 1257/1999 stanovuje:

„keďže by sa v poľnohospodárstve mal podporovať skorší odchod do dôchodku s cieľom zlepšenia životaschopnosti poľnohospodárskych usadlostí, pričom sa berú do úvahy skúsenosti získané pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 2079/92 [Rady z 30. júna 1992 ustanovujúce schému podpory poskytovanej Spoločenstvom pri skoršom odchode poľnohospodárov do dôchodku [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 215, 1992, s. 91]“.

4 Hlava II s názvom „Opatrenia na rozvoj vidieka“ kapitola IV s názvom „Predčasný odchod do dôchodku“ nariadenia č. 1257/1999 obsahuje články 10 až 12. článok 10 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje:

„Podpora pri skoršom odchode poľnohospodárov do dôchodku prispeje k nasledujúcim cieľom:

– poskytnúť príjem poľnohospodárom v pokročilejšom veku, ktorí sa rozhodnú skončiť s hospodárením,

– podnietiť výmenu poľnohospodárov v pokročilejšom veku za poľnohospodárov, ktorí budú schopní zlepšiť, kde to je potrebné, ekonomickú životaschopnosť zostávajúcich poľnohospodárskych usadlostí,

– postúpiť poľnohospodársku pôdu na nepoľnohospodárske využitie tam, kde nemôže byť obrábaná v rámci uspokojivých podmienok ekonomického rastu.“

5 Článok 11 ods. 1 a 5 uvedeného nariadenia stanovuje:

„1. Odovzdávajúci poľnohospodárskeho podniku musí:

– úplne zastaviť všetky obchodné poľnohospodárske činnosti; môže však pokračovať v neobchodnom hospodárení a ponechať si užívanie budov,

– mať viac ako 55 rokov, ale nebyť v dôchodkovom veku v čase odovzdania poľnohospodárskeho podniku

a

– vykonávať poľnohospodárske práce 10 rokov pred odovzdaním poľnohospodárskeho podniku.

…

5. Podmienky stanovené v tomto článku sa vzťahujú na celé obdobie, počas ktorého odovzdávajúci dostáva podporu za skoršie skončenie hospodárenia.“

6 V zmysle článku 12 ods. 2 toho istého nariadenia:

„Poskytovanie podpory pri skoršom skončení hospodárenia nesmie presiahnuť celkové obdobie 15 rokov pre odovzdávajúceho a 10 rokov pre poľnohospodárskeho zamestnanca. Podpora sa nesmie poskytnúť odovzdávajúcemu po dosiahnutí veku 75 rokov a zamestnancovi po dosiahnutí bežného dôchodkového veku.

V prípade, že odovzdávajúcemu členský štát poskytuje starobný dôchodok, podpora pri skoršom skončení hospodárenia sa musí poskytnúť ako doplatok so zreteľom na sumu národného starobného dôchodku.“

7 Hlava III nariadenia č. 1257/1999 s názvom „Všeobecné zásady, administratívne a finančné ustanovenia“, obsahuje články 35 až 50.

8 V zmysle článku 39 uvedeného nariadenia:

„1. Členské štáty podniknú všetky potrebné kroky na zaistenie zlučiteľnosti a súladu opatrení podporujúcich rozvoj vidieka podľa ustanovení uvedených v tejto kapitole.

2. Plány rozvoja vidieka, predložené členskými štátmi, by mali obsahovať ohodnotenie zlučiteľnosti a súladu predpokladaných podporných opatrení a naznačenie opatrení, ktoré sa vykonajú na zaistenie zlučiteľnosti a súladu.

3. Podporné opatrenia, ak to bude potrebné, sa budú následne kontrolovať, aby sa zabezpečila zlučiteľnosť a súlad.“

9 Článok 44 ods. 2 toho istého nariadenia stanovuje:

„Komisia zhodnotí navrhované plány, aby určila, či sú v súlade s týmto nariadením. Na základe plánov schváli programovacie [programové – *neoficiálny preklad*] dokumenty na rozvoj vidieka v súlade s postupom uvedeným v článku 50 (2) nariadenia (ES) č. 1260/1999 [Rady z 21. júna 1999 o všeobecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch (Ú. v. ES L 161, 1999, s. 1; Mim. vyd. 14/001, s. 31)] do šiestich mesiacov po predložení týchto plánov.“

Lotyšské právo

10 Ministru kabinets (Rada ministrov, Lotyšsko) prijala 30. novembra 2004 nariadenie č. 1002 o pravidlách uplatňovania programového dokumentu „Plán rozvoja vidieka Lotyšska na vykonávanie programu rozvoja vidieka počas rokov 2004 až 2006“ (*Latvijas Vēstnesis*, 2004, č. 193, ďalej len „nariadenie č. 1002“).

11 Podkapitola 9.3 plánu rozvoja vidieka Lotyšska na vykonávanie programu rozvoja vidieka počas rokov 2004 až 2006 (ďalej len „plán rozvoja vidieka“) stanovuje možnosť vlastníkov poľnohospodárskych podnikov vo veku viac ako 55 rokov odovzdať svoj poľnohospodársky podnik tretej osobe a získať tým

podporu pri skoršom odchode do dôchodku (ďalej len „podpora pri skoršom odchode do dôchodku“), ktorej podmienky získania do značnej miery zodpovedajú podmienkam článku 11 ods. 1 nariadenia č. 1257/1999.

12 Podkapitola 12.3.2 tohto plánu obsahuje oddiel s názvom „Skorší odchod poľnohospodárov do dôchodku“, ktorého písmeno a) uvádza, že ak príjemca podpory pri skoršom odchode do dôchodku zomrie počas obdobia platnosti dohody o poskytnutí podpory pri skoršom odchode do dôchodku, jeho mesačný dôchodok za zvyšné obdobie sa vyplatí tomu, kto preukáže, že je jeho právnym nástupcom v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou.

13 Bod 1 nariadenia Rady ministrov č. 187 zo 14. apríla 2015, ktorým sa mení nariadenie č. 1002 (*Latvijas Vēstnesis*, 2015, n 74, ďalej len „nariadenie č. 187“), zrušil možnosť dediť túto podporu.

14 Podľa bodu 2 nariadenia č. 187 toto nariadenie nadobudlo účinnosť 30. apríla 2015.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15 Komisia Európskych spoločenstiev schválila rozhodnutím z 30. júla 2004 plán rozvoja vidieka, ktorý stanovoval možnosť dedenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

16 Súkromné osoby podali na Administratīvā rajona tiesa (Okresný správny súd) návrh, ktorým sa domáhajú určenia platnosti verejnoprávnych dohôd o poskytnutí podpory pri skoršom odchode poľnohospodárov do dôchodku, keďže z dôvodu nadobudnutia účinnosti nariadenia č. 187 Úrad pre podporu vidieka prestal dodržiavať svoje záväzky týkajúce sa dedenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

17 Tento súd sa domnieva, že prijatím nariadenia č. 187 vznikla situácia, že dedičia odovzdávajúceho poľnohospodára môžu stratiť nárok na podporu pri skoršom odchode do dôchodku, aj keď bol poľnohospodársky podnik odovzdaný tretej osobe. Keďže ani nariadenie č. 1257/1999, ani plán rozvoja vidieka nezakazujú odovzdanie poľnohospodárskeho podniku dedičom odovzdávajúceho poľnohospodára, uzatvorenie dohody o poskytovaní podpory pri skoršom odchode do dôchodku viedlo k vzniku legitímnej dôvery na strane odovzdávajúceho poľnohospodára a jeho dedičov, že títo dedičia môžu zdediť podporu pri skoršom odchode do dôchodku, ak sa budú aj naďalej dodržiavať záväzky uvedené v tejto dohode.

18 Administratīvā rajona tiesa (Okresný správny súd) sa v dôsledku toho obrátil na Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd, Lotyšsko), aby rozhodol o zlučiteľnosti nariadenia č. 187 s článkom 105 Latvijas Republikas Satversme (Ústava Lotyšskej republiky, ďalej len „Ústava“), ktorá sa týka práva vlastniť majetok.

19 Pred Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd) Rada ministrov vyjadrila názor, že nariadenie č. 187 je v súlade s článkom 105 Ústavy. Uviedla, že na zasadnutí z 19. októbra 2011 Výbor Komisie pre rozvoj vidieka dospel k záveru, že „financovanie prostredníctvom EPUZF-u sa neuplatňuje na dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku“. Toto dedenie preto nezodpovedá cieľu, ktoré stanovuje nariadenie č. 1257/1999. Jedným z cieľov nariadenia č. 187 je pritom odstránenie nezlučiteľnosti lotyšského práva s požiadavkami vyplývajúcimi z tohto nariadenia, ako aj so zásadou užitočného a efektívneho použitia finančných prostriedkov Únie a členských štátov.

20 Vnútroštátny súd pripomína, že rozhodol, že právo na priamu peňažnú štátnu podporu stanovenú normatívnym aktom patrí do pôsobnosti článku 105 Ústavy.

21 Kladie si otázku, či nariadenie č. 1257/1999 zakazovalo vložiť do lotyšského práva ustanovenie týkajúce sa dedenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku, alebo či v tejto súvislosti ponechalo priestor na voľnú úvahu členským štátom. Konštatuje však, že podmienky získania tejto podpory, uvedené v článkoch 11 a 12 tohto nariadenia, svedčia o osobnej povahe uvedenej podpory a že dedičia odovzdávajúceho poľnohospodára nie sú stranami dohody o poskytnutí takejto podpory.

22 Vnútroštátny súd však uvádza, že nariadenie č. 1257/1999 odkazovalo na skúsenosti získané pri vykonávaní nariadenia č. 2079/92. Úlohou tohto posledného uvedeného nariadenia bolo zabezpečiť príjem poľnohospodárom v pokročilejšom veku, ktorí sa rozhodli pre ukončenie poľnohospodárskej činnosti. Dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku tak mohlo nabádať poľnohospodárov k tomu, aby využívali opatrenie skoršieho odchodu do dôchodku.

23 Z toho vyvodzuje, že ustanovenia nariadenia č. 1257/1999 týkajúce sa skoršieho odchodu do dôchodku nemohli byť považované za ustanovenia obsahujúce jasné a presné povinnosti a že sa mohli považovať za ustanovenia poskytujúce členským štátom priestor na voľnú úvahu.

24 Zdôrazňuje tiež existenciu delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi v oblasti poľnohospodárstva.

25 V tejto súvislosti vnútroštátny súd zdôrazňuje, že Komisia prijala 30. júla 2004 rozhodnutie, ktorým schválila plán rozvoja vidieka, a tak schválila ustanovenie o dedení podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

26 Tento súd však uvádza, že Výbor Komisie pre rozvoj vidieka vyjadril 19. októbra 2011 záver týkajúci sa nariadenia nahradzujúceho nariadenie č. 1257/1999, že dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku nebolo v súlade s vtedy uplatniteľnou právnou úpravou Únie, pričom tento záver opätovne potvrdil v roku 2015.

27 Vyjadruje pochybnosti o liste Komisie z 11. mája 2015, podľa ktorého by malo byť všetkým členským štátom jasné, že platby z titulu podpory pri skoršom odchode do dôchodku neprechádzajú na dedičov odovzdávajúceho poľnohospodára a od 19. októbra 2011 už nie je možné odvolávať sa na legitímnu dôveru, pričom tento dátum sa považuje za hraničný na účely podpísania novej dohody.

28 Takisto kladie otázku, či vec, ktorá mu bola predložená, nepredstavuje prípad, keď prax členského štátu, ktorá nie je v súlade s právom Únie, mohla vyvolávať právne účinky, keďže poľnohospodár, účastník dohody o poskytnutí podpory pri skoršom odchode do dôchodku, nemôže vedieť o prípadnom pochybení tohto členského štátu a Komisie.

29 Za týchto okolností Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa ustanovenia nariadenia č. 1257/1999 v spojení s jedným z jeho cieľov (aby sa poľnohospodári podieľali na opatrení týkajúcom sa skoršieho odchodu do dôchodku), vzhľadom na delené právomoci Únie a členských štátov v oblasti poľnohospodárstva, vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby členský štát v rámci opatrení na vykonanie uvedeného nariadenia prijal právnu úpravu, ktorá dovoľuje dediť podporu pri skoršom odchode do dôchodku?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú prejudiciálnu otázku, teda ak ustanovenia nariadenia č. 1257/1999 vylučujú možnosť dediť podporu pri skoršom odchode do dôchodku, je možné, aby v situácii, keď Komisia v súlade s príslušným postupom konštatovala, že právny predpis členského štátu je v súlade s ustanoveniami nariadenia č. 1257/1999, a poľnohospodári využili opatrenie týkajúce sa skoršieho odchodu do dôchodku v súlade s vnútroštátnou praxou, vzniklo subjektívne právo dediť podporu poskytnutú v rámci uvedeného opatrenia?

3. V prípade kladnej odpovede na druhú prejudiciálnu otázku, teda ak je možné, že vzniklo takéto subjektívne právo, možno vychádzať z toho, že záver, ku ktorému sa dospelo na zasadnutí Výboru Európskej komisie pre rozvoj vidieka z 19. októbra 2011, podľa ktorého podpora pri skoršom odchode do dôchodku nemôže prejsť na dedičov poľnohospodára odovzdávajúceho poľnohospodársky podnik, predstavuje základ predčasného zániku spomenutého vzniknutého subjektívneho práva?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

30 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú články 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999 vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby členské štáty v rámci vykonávania týchto článkov prijali opatrenia umožňujúce dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

31 Podľa ustálenej judikatúry môžu členské štáty prijímať vykonávacie opatrenia k nariadeniu v prípade, ak tieto opatrenia neobmedzujú jeho priamu uplatniteľnosť, nezastierajú jeho povahu ako aktu práva Únie a spresňujú, že sa nimi vykonáva voľná úvaha v rozsahu vymedzenom týmto nariadením, pričom zostávajú v medziach stanovených jeho ustanoveniami (rozsudky zo 7. júla 2016, Občina Gorje, C-111/15, EU:C:2016:532, bod 35, a z 30. marca 2017, Lingurár, C-315/16, EU:C:2017:244, bod 18).

32 Práve vychádzajúc z príslušných ustanovení dotknutého nariadenia vykladaných s ohľadom na jeho ciele, treba určiť, či tieto ustanovenia zakazujú, ukladajú alebo umožňujú členským štátom vydať niektoré vykonávacie opatrenia a či, najmä v tomto poslednom uvedenom prípade, dotknuté opatrenie spadá do rámca voľnej úvahy priznanej každému členskému štátu (rozsudky zo 7. júla 2016, Občina Gorje, C-111/15, EU:C:2016:532, bod 36, a z 30. marca 2017, Lingurár, C-315/16, EU:C:2017:244, bod 19).

33 V predmetnom prípade hlava II nariadenia č. 1257/1999 nazvaná „Opatrenia na rozvoj vidieka“ zahŕňa kapitolu IV, ktorá má názov „Predčasný odchod do dôchodku“, ktorá v článkoch 10 až 12 tohto nariadenia definuje ciele, podmienky poskytnutia a hlavné rysy podmienok zavedenia opatrenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku, poskytovanej poľnohospodárom v pokročilejšom veku ako protihodnotu za odovzdanie ich prevádzky.

34 Treba konštatovať, že tieto články neuvádzajú možnosť úmrtia príjemcu tohto opatrenia. Konkrétnejšie, nepovoľujú ani nezakazujú možnosť dedenia nároku na poberanie podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

35 Podľa ustálenej judikatúry je pri výklade ustanovenia práva Únie nutné vziať do úvahy nielen jeho doslovné znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudky zo 6. novembra 2014, Feakins, C-335/13, EU:C:2014:2343, bod 35, a z 12. novembra 2015, Jakutis a Kretingalės kooperatinė ŽŪB, C-103/14, EU:C:2015:752, bod 93).

36 V predmetnom prípade by bolo možné niektoré prvky znenia článkov 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999, vnímané samostatne, chápať tak, že umožňujú členským štátom v rámci ich voľnej úvahy stanoviť dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

37 Článok 10 tohto nariadenia tak stanovuje, že cieľom tejto podpory je poskytnúť príjem poľnohospodárom v pokročilejšom veku, ktorí sa rozhodnú skončiť s hospodárením. Ako stimulačné opatrenie na ukončenie takejto činnosti by podpora pri skoršom odchode do dôchodku mohla v tomto rozsahu lepšie plniť tento cieľ, ak by v prípade úmrtia odovzdávajúceho poľnohospodára bolo možné túto podporu vyplácať jeho dedičom.

38 Článok 12 ods. 2 uvedeného nariadenia, podľa ktorého vyplácanie uvedenej podpory nemôže presiahnuť celkové obdobie 15 rokov, bez ďalších spresnení, by mohol byť, ako uviedol generálny advokát v bode 37 svojich návrhov, chápaný ako zavádzajúci obmedzenie týkajúce sa tak odovzdávajúceho poľnohospodára, ako aj jeho dedičov, keďže neodkazuje na žiadnu inherentnú vlastnosť tohto poľnohospodára.

39 Napriek týmto skutočnostiam však z článkov 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999, v spojení s účelom opatrenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku, ktoré tieto články zavádzajú, vyplýva, že predmetná podpora podlieha podmienkam, ktoré striktne osobne súvisia s odovzdávajúcim poľnohospodárom, a že v dôsledku toho musia byť tieto články chápané v tom zmysle, že členským štátom neumožňujú stanoviť možnosť dedenia uvedenej podpory.

40 Po prvé článok 11 tohto nariadenia vo svojom odseku 1 stanovuje podmienky, ktoré sú všetky spojené s osobou odovzdávajúceho poľnohospodára. Patrí tu povinnosť úplne zastaviť všetky obchodné poľnohospodárske činnosti, mať viac ako 55 rokov, ale nebyť v dôchodkovom veku v čase odovzdania poľnohospodárskeho podniku a vykonávať poľnohospodárske práce 10 rokov pred odovzdaním poľnohospodárskeho podniku. Tento článok 11 vo svojom odseku 5 tiež stanovuje, že príjemca podpory pri skoršom odchode do dôchodku, teda odovzdávajúci poľnohospodár, musí dodržiavať tieto podmienky počas celého obdobia, počas ktorého odovzdávajúci dostáva túto podporu.

41 Po druhé článok 12 ods. 2 nariadenia 1257/1999 síce stanovuje maximálne obdobie pätnásť rokov pre vyplácanie podpory pri skoršom odchode do dôchodku, uvádza však aj druhé časové obmedzenie, a to že toto vyplácanie nepokračuje po dosiahnutí veku 75 rokov odovzdávajúceho poľnohospodára. Toto ustanovenie tak nie je možné vykladať tak, že poskytuje bezpodmienečný nárok na vyplácanie podpory počas obdobia pätnásť rokov. Zdôrazňuje totiž nielen dočasnú povahu tejto podpory, ale tiež z neho *a fortiori* vyplýva, že úmrtie odovzdávajúceho poľnohospodára ukončuje jej vyplácanie.

42 Po tretie účel nariadenia č. 1257/1999 tiež vedie k záveru, že podpora pri skoršom odchode do dôchodku nemôže byť predmetom dedenia.

43 Na úvod totiž treba uviesť, že článok 10 ods. 1 uvedeného nariadenia stanovuje niekoľko cieľov opatrenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku, a to poskytnúť príjem poľnohospodárom v pokročilejšom veku, ktorí sa rozhodnú skončiť s hospodárením, podnietiť výmenu poľnohospodárov v pokročilejšom veku za poľnohospodárov, ktorí budú schopní zlepšiť, kde to je potrebné, ekonomickú životaschopnosť zostávajúcich poľnohospodárskych usadlostí a postúpiť poľnohospodársku pôdu na nepoľnohospodárske využitie tam, kde nemôže byť obrábaná v rámci uspokojivých podmienok ekonomického rastu.

44 Ďalej Súdny dvor z existencie týchto rôznych cieľov vyvodil, že normotvorca Únie chcel podporiť predčasný odchod do dôchodku v odvetví poľnohospodárstva s cieľom zlepšiť životaschopnosť poľnohospodárskych podnikov a poskytnúť ekonomický stimul poľnohospodárom v pokročilejšom veku, aby svoje činnosti ukončili skôr a za okolností, za ktorých by to zvyčajne neurobili, pričom príplatok k starobného dôchodku alebo dodatočný príjem sú len jedným z dôsledkov uplatňovania nariadenia č. 1257/1999 (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. júla 2016, Poľsko/Komisia, C-210/15 P, neuverejnený, EU:C:2016:529, bod 39).

45 Z toho vyplýva, že na jednej strane podpora pri skoršom odchode do dôchodku sa odovzdávajúcemu poľnohospodárovi poskytuje za podmienok, ktoré sú vo vzťahu k nemu striktne osobnej povahy, a na druhej strane rozhodujúcim cieľom tejto podpory nie je doplnenie príjmu tohto poľnohospodára. Vzhľadom na svoju osobnú povahu preto uvedená podpora nemôže prechádzať na dedičov odovzdávajúceho poľnohospodára v prípade jeho úmrtia.

46 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že články 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby členské štáty v rámci vykonávania týchto článkov prijali opatrenia umožňujúce dedenie takej podpory pri skoršom odchode do dôchodku, ako je podpora v konaní vo veci samej.

O druhej a tretej otázke

47 Svojou druhou a treťou otázkou, ktoré treba skúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má zásada ochrany legitímnej dôvery vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna norma, ako je norma v konaní vo veci samej, ktorá stanovuje dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku a ktorú Komisia schválila ako zlučiteľnú s nariadením č. 1257/1999, vedie k vzniku legitímnej dôvery u dedičov poľnohospodárov, ktorí poberali túto podporu, a pokiaľ je to tak, či taký záver, aký sa uvádza v zápisnici zo zasadnutia Výboru Komisie pre rozvoj vidieka z 19. októbra 2011, podľa ktorého uvedenú podporu nie je možné previesť na základe dedenia, má za následok zánik tejto legitímnej dôvery.

48 V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry na jednej strane vyplýva, že ak členské štáty prijímajú opatrenia, ktorými vykonávajú právo Únie, sú povinné dodržiavať všeobecné zásady tohto práva, medzi ktoré patrí najmä zásada ochrany legitímnej dôvery (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. septembra 2006, Elmeka, C-181/04 až C-183/04, EU:C:2006:563, bod 31, ako aj z 26. mája 2016, Județul Neamț a Județul Bacău, C-260/14 a C-261/14, EU:C:2016:360, bod 54).

49 Z toho vyplýva, že pri vykonávaní podpory pri skoršom odchode do dôchodku stanovenej v článkoch 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999 sú členské štáty povinné dodržiavať zásadu ochrany legitímnej dôvery.

50 Na druhej strane právo odvolávať sa na túto zásadu sa vzťahuje na každú osobu podliehajúcu súdnej právomoci, u ktorej správny orgán vyvolal odôvodnené očakávania z dôvodu konkrétnych ubezpečení, ktoré jej poskytol (rozsudky z 9. júla 2015, Salomie a Oltean, C-183/14, EU:C:2015:454, bod 44, ako aj zo 14. júna 2017, Santogal M-Comércio e Reparação de Automóveis, C-26/16, EU:C:2017:453, bod 76).

51 V tejto súvislosti treba overiť, či akty dotknutého správneho orgánu vyvolali v mysli dotknutej osoby podliehajúcej súdnej právomoci odôvodnenú dôveru, a ak to tak je, preukázať legitímnosť tejto dôvery (pozri rozsudky zo 14. septembra 2006, Elmeka, C-181/04 až C-183/04, EU:C:2006:563, bod 32, ako aj z 9. júla 2015, Salomie a Oltean, C-183/14, EU:C:2015:454, bod 45).

52 V každom prípade, podľa judikatúry Súdneho dvora na zásadu ochrany legitímnej dôvery sa nemožno odvolávať proti určitému ustanoveniu práva Únie a konanie vnútroštátneho orgánu povereného uplatňovaním práva Únie, ktoré je v rozpore s týmto právom, nemôže vyvolať u osoby podliehajúcej súdnej právomoci legitímnu dôveru, že môže získať priaznivejšie zaobchádzanie odporujúce právu Únie (rozsudky z 1. apríla 1993, Lageder a i., C-31/91 až C-44/91, EU:C:1993:132, bod 35; z 20. júna 2013, Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407, bod 52, ako aj z 20. decembra 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, bod 69).

53 V prvom rade treba v súlade s judikatúrou citovanou v bode 51 tohto rozsudku overiť, či akty lotyšských orgánov, teda nariadenie č. 1002 a dohody týkajúce sa poskytovania podpory pri skoršom odchode do dôchodku Úradom pre podporu vidieka, vyvolali odôvodnenú dôveru u dedičov poľnohospodárov, ktorí poberali podporu pri skoršom odchode do dôchodku, v to, že túto podporu je možné previesť na základe dedenia.

54 Po prvé z preskúmania prvej otázky vyplýva, že články 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999 nijako nespresňujú, či je možné, aby členský štát pri ich vykonávaní stanovil možnosť dedenia nároku na získanie podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

55 Uvedené články 10 až 12 teda nie je možné považovať za presné ustanovenia práva Únie v tom zmysle, že by osoby využívajúce práva, ktoré tieto ustanovenia zavádzajú, mohli jednoznačne pochopiť, že členským štátom zakazovali stanoviť možnosť dedenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

56 Po druhé treba zdôrazniť, že podľa článku 44 ods. 2 nariadenia č. 1257/1999 Komisia 30. júla 2004 schválila plán rozvoja vidieka, ktorý stanovoval, že podporu pri skoršom odchode do dôchodku je možné previesť na základe dedenia.

57 Podľa tohto článku 44 ods. 2 Komisia posudzovala plány, ktoré jej boli predložené, v závislosti od ich súladu s nariadením č. 1257/1999, z čoho vyplývalo skúmanie obsahu týchto plánov na účely overenia ich súladu s rozličnými podmienkami a povinnosťami stanovenými týmto nariadením.

58 V prejednávanom prípade lotyšské orgány po schválení plánu rozvoja vidieka Komisiou prijali nariadenie č. 1002 o pravidlách uplatňovania tohto plánu, a zaviedli tak v písmene a) oddielu s názvom „Skorší odchod poľnohospodárov do dôchodku“ podkapitoly 12.3.2 tohto plánu možnosť dedenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku.

59 Okrem toho podpísanie dohôd týkajúcich sa poskytovania podpory pri skoršom odchode do dôchodku Úradom pre podporu vidieka mohol len posilniť dôveru tak poľnohospodárov, ktorí tieto dohody podpísali, ako aj ich dedičov v zákonnosť dedenia tejto podpory stanovenej nariadením č. 1002.

60 Po tretie treba pripomenúť, že od okamihu, keď Komisia schválila plán rozvoja vidieka, teda od 30. júla 2004, do 19. októbra 2011, teda do dňa, keď Výbor Komisie pre rozvoj vidieka dospel k záveru, že „financovanie prostredníctvom EPUZF-u sa neuplatňuje na dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku“, uplynulo viac než sedem rokov. Uplynutie takejto lehoty pred tým, než boli články 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999 vyložené ako zakazujúce dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku, mohlo posilniť dôveru dedičov v zákonnosť takéhoto dedenia stanoveného plánom rozvoja vidieka.

61 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že akty lotyšských orgánov, teda nariadenie č. 1002 a dohody týkajúce sa poskytovania podpory pri skoršom odchode do dôchodku Úradom pre podporu vidieka, vyvolali odôvodnenú dôveru u dedičov poľnohospodárov, ktorí poberali podporu pri skoršom odchode do dôchodku, v to, že túto podporu je možné previesť na základe dedenia.

62 V druhom rade treba v súlade s judikatúrou citovanou v bode 51 tohto rozsudku určiť, či dôvera týchto dedičov v možnosť dedenia podpory pri skoršom odchode do dôchodku má legitímnu povahu.

63 Ako uviedol generálny advokát v bode 52 svojich návrhov, legitímna povaha dôvery musí byť uznaná vtedy, ak sa jednotlivec, ktorý sa na ňu odvoláva, nachádza v takej konkrétnej situácii hodnej ochrany, ako je situácia v konaní vo veci samej.

64 Dedičom poľnohospodárov, ktorí poberali podporu pri skoršom odchode do dôchodku, totiž ich dedičské práva vyplývajú z vnútroštátnej právnej úpravy, ktorej obsah bol schválený rozhodnutím Komisie z 30. júla 2004 a z ktorej zjavne nevyplývalo, že napriek tomuto schváleniu bola táto právna úprava v rozpore s článkami 10 až 12 nariadenia č. 1257/1999. Okrem toho tieto dedičské práva boli konkretizované v dohodách týkajúcich sa poskytovania podpory pri skoršom odchode do dôchodku, ktoré boli uzatvorené medzi úradom oprávneným založiť zodpovednosť štátu za poskytnutie takejto podpory, teda Úradom pre podporu vidieka, a poľnohospodármi, ktorí svoje poľnohospodárske podniky odovzdali výmenou za poskytovanie podpory pri skoršom odchode do dôchodku, pričom títo dedičia neboli stranami týchto dohôd.

65 Za týchto okolností odôvodnená dôvera, ktorú mohli títo dedičia mať v zákonnosť svojich dedičských práv, má legitímnu povahu.

66 V treťom rade treba pripomenúť, ako to už uviedla lotyšská vláda, že hospodárske subjekty nemôžu legitímne očakávať, že bude zachovaný existujúci stav, ktorý môže byť zmenený v rámci voľnej úvahy inštitúcií Únie alebo vnútroštátnych orgánov vykonávajúcich právo Únie (rozsudky z 22. októbra 2009, Elbertsen, C-449/08, EU:C:2009:652, bod 45, a z 26. júna 2012, Poľsko/Komisia, C-335/09, EU:C:2012:385, bod 180).

67 Vnútroštátny súd sa však nepýta na to, či sa možno odvolávať na zásadu ochrany legitímnej dôvery s cieľom chrániť sa pred účinkami zmeny právnej úpravy zavedenej nariadením č. 187. Chce len vedieť, či sa dedičia poľnohospodárov, ktorí poberali podporu pri skoršom odchode do dôchodku, môžu odvolávať na legitímnu dôveru v období pred 30. aprílom 2015, teda nadobudnutím účinnosti tohto nariadenia.

68 Vzhľadom na to judikatúra uvádzaná v bode 66 tohto rozsudku nemôže ovplyvniť odpoveď, ktorá sa má poskytnúť tomuto súdu.

69 V poslednom rade treba pripomenúť, že vnútroštátny súd sa pýta na vplyv záverov Výboru Komisie pre rozvoj vidieka, prijatých na zasadnutí z 19. októbra 2011, na legitímnu dôveru, na ktorú sa môžu odvolávať dedičia poľnohospodárov, ktorí poberali podporu pri skoršom odchode do dôchodku.

70 Zo spisu pritom vyplýva, že tieto závery boli adresované len členským štátom a že pokiaľ ide o Lotyšskú republiku, nepreniesli sa do zmeny právnej úpravy stanovujúcej dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku pred prijatím nariadenia č. 187 14. apríla 2015.

71 Okrem toho sa zdá, že dedičia poľnohospodárov, ktorí poberali podporu pri skoršom odchode do dôchodku, nevedeli o zasadnutí Výboru Komisie pre rozvoj vidieka ani o jeho záveroch.

72 Okrem toho od týchto dedičov nie je možné žiadať, aby boli natoľko obozretní, aby sa sami informovali o obsahu týchto záverov.

73 Za týchto podmienok závery prijaté na predmetnom zasadnutí nemôžu mať vplyv na legitímnu dôveru, na ktorú sa môžu odvolávať dedičia poľnohospodárov, ktorí poberali podporu pri skoršom odchode do dôchodku.

74 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na druhú a tretiu otázku odpovedať tak, že zásada ochrany legitímnej dôvery sa má vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna norma, ako je norma v konaní vo veci samej, ktorá stanovuje dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku a ktorú Komisia schválila ako zlučiteľnú s nariadením č. 1257/1999, vedie k vzniku legitímnej dôvery u dedičov poľnohospodárov, ktorí poberali túto podporu, a taký záver, aký sa uvádza v zápisnici zo zasadnutia Výboru Komisie pre rozvoj vidieka z 19. októbra 2011, podľa ktorého uvedenú podporu nie je možné previesť na základe dedenia, nemá za následok zánik tejto legitímnej dôvery.

O trovách

75 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (ôsma komora) rozhodol takto:

1. **Články 10 až 12 nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999 zo 17. mája 1999 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF) a ktorým sa menia a rušia niektoré nariadenia, sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby členské štáty v rámci vykonávania týchto článkov prijali opatrenia umožňujúce dedenie takej podpory pri skoršom odchode do dôchodku, ako je podpora v konaní vo veci samej.**

2. **Zásada ochrany legitímnej dôvery sa má vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna norma, ako je norma v konaní vo veci samej, ktorá stanovuje dedenie podpory pri skoršom odchode do dôchodku a ktorú Komisia schválila ako zlučiteľnú s nariadením č. 1257/1999, vedie k vzniku legitímnej dôvery u dedičov poľnohospodárov, ktorí poberali túto podporu, a taký záver, aký sa uvádza v zápisnici zo zasadnutia Výboru Komisie pre rozvoj vidieka z 19. októbra 2011, podľa ktorého uvedenú podporu nie je možné previesť na základe dedenia, nemá za následok zánik tejto legitímnej dôvery.**

Podpisy